

شاخصه های اخلاقی زن تراز انقلاب اسلامی در تعالی خانواده از دیدگاه مقام
معظم رهبری حفظه الله

خانم فهیمه هاشمیان – خانم آگاه – خانم فخاری

چکیده

زن زیباترین واژه آفرینش و موثرترین عامل تربیت و سلامت روحی، روانی و جسمی فرزند، همسر و جامعه است. اهمیت پرداختن به موضوع زن ریشه در اهمیت نهاد خانواده دارد، چرا که نهاد مقدس خانواده رکن بنیادین اجتماع بشری است. اولین شرط داشتن جامعه ای سالم و پویا حفظ سلامت و پایداری خانواده است که این موضوع نیز در گرو نقش آفرینی سازنده زنان در خانواده است، اگر چنین نباشد بخش زیادی از هویت اجتماعی انسانی نابود می شود و در پی آن تلاشهای فردی و اجتماعی بی ثمر و نافرجام خواهد ماند. خانواده قدیمیترین واحد اجتماعی و اولین محل آموزش رفتارهای فردی و اجتماعی است و پذیرفتن این واقعیت که زن و خانواده دو رکن اصلی جامعه بوده و نقش اساسی آنها در رشد و تعالی انسان غیرقابل انکار است منطقی ترین رفتار علمی است. زنان به عنوان نیمی از جمعیت جامعه میتوانند در موقعیت و جایگاه های مختلف اجتماعی به شرط رعایت جایگاه و منزلتشان ایفای نقش نموده و تاثیرگذار باشند از مهمترین سازنده ترین و ارزشمندترین نقش هایی که زن میتواند در خانواده ایفا کند، نقش مادری و همسری است که در آموزه های دینی بسیار ارزشمند است. بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع در جامعه اسلام ضروری است زن تراز انقلاب اسلامی ویژگی و شاخصه هایی را داشته باشد تا بتواند به تعالی خانواده و تبع تعالی جامعه کمک کند این زنان با برخورداری از ایمان و تقوا، پذیرش قوامیت مرد، تعهد به نقش مادری و همسری، حافظ بودن، محبت افزایی، رفق و مدارا، فرزند اوری، امانت داری و عیب پوشی می تواند نقشی اساسی در تعالی خانواده و جامعه ایفا کند. این ویژگی ها نه تنها به ایجاد خانواده ای موفق و پایدار کمک می کنند، بلکه می توانند به تقویت و پیشرفت جامعه نیز منجر شوند. می تواند نقش بسیار مؤثری در تحقق اهداف انقلاب اسلامی و تعالی خانواده و جامعه ایفا کند. این زنان با تربیت صحیح فرزندان و ایجاد محیطی محبت آمیز و پایدار در خانواده، به پیشبرد ارزش های اسلامی و ارتقاء وضعیت جامعه کمک می کنند. که از جایگاه خود و نقش هایی که میتواند در حوزه روابط خانوادگی ایفا کند آگاهی داشته باشد تا با علم به این موضوع بتواند در جهت سامان دادن به خانواده و روابط خانوادگی حاکم بر آن تاثیرگذار بوده و سازنده باشد. مقاله حاضر به روش کتابخانه ای و پیمایشی به کنکا شی درباره شاخصه های اخلاقی زن تراز انقلاب اسلامی در تعالی خانواده از دیدگاه مقام معظم رهبری (حفظه الله) می پردازد.

کلید واژه

زن، خانواده، تراز، تعالی، مقام معظم رهبری، شاخصه، انقلاب اسلامی

مقدمه

زن زیباترین واژه آفرینش و موثرترین عامل تربیت و سلامت روحی، روانی و جسمی فرزندان، همسر و جامعه است. اهمیت پرداختن به موضوع زن ریشه در اهمیت نهاد خانواده دارد خانواده، رکن اساسی هر جامعه و نقطه آغازین زندگی اجتماعی انسان‌ها و نخستین کانون تمدن و آرامش بشری است. استحکام این بنای مقدس، چشم‌اندازهای روشنی را در افق پیشرفت اجتماع ترسیم خواهد کرد. از نگاه اسلام، خانواده یکی از نهادهای زیربنایی بنیاد هستی و از ساختارهای اصلی جامعه است؛ زیرا «جامعه مطلوب» با وجود «خانواده مطلوب» شکل می‌گیرد؛ خانواده‌ای که رهبر فرزانه انقلاب (دام ظلّه) فرمود: «خانواده، کلمه‌ای طیبه است. کلمه طیبه هم خاصیت‌اش این است که وقتی یک جایی به وجود آمد، مرتب از خود برکت و نیکی می‌تراود و به پیرامون خودش نفوذ می‌دهد. کلمه طیبه، همان چیزهایی است که خدای متعال آن را با همان اساس صحیح به بشر اهدا کرده است. (۱)

از آنجا که هدف از خلقت انسان‌ها، رسیدن به مقام قرب الهی از طریق تکامل انسان‌هاست؛ خداوند تمام هستی را در مسیر کمال انسان قرار داده است و انسان می‌تواند با شکوفایی استعدادهای خویش، از حیات طیبه بهره‌مند و به درجه‌ای از قرب الهی نائل شود؛ چنانکه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرموده است: «إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظَرَ الرَّحْمَةِ؛ وقتی مردی به همسر خود نگاه کند و همسرش به او نگاه کند، خداوند به دیده رحمت به آن دو نگاه می‌کند». (۲) در این صورت فرزندان نیز از والدین الگو می‌گیرند و محبت به یکدیگر و والدین را سرلوحه خود قرار می‌دهند. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در روایت دیگری فرموده است: «مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ صِيَامِ نَهَارٍهَا وَقِيَامِ لَيْلٍهَا؛ هیچ زنی نیست که جرعه‌ای آب به شوهرش بنوشاند، مگر آنکه این عمل او برایش بهتر از یک سال باشد که روزهایش را روزه بگیرد و شب‌هایش را به عبادت سپری کند». (۳) در این صورت تعامل اعضای خانواده با یکدیگر، بر پایه عشق، محبت، آرامش و اطاعت‌پذیری شکل خواهد گرفت که نقش اساسی در استحکام خانواده دارد؛ از این‌روست که رهبر معظم انقلاب (دام ظلّه) فرموده است: «یکی از مهم‌ترین وظایف زن، خانه‌داری است. همه می‌دانند، بنده عقیده ندارم به اینکه زن‌ها نباید در مشاغل اجتماعی و سیاسی کار کنند. نه، اشکالی ندارد؛ اما اگر چنانچه این به معنای این باشد که ما به خانه‌داری به چشم حقارت نگاه کنیم، این می‌شود گناه. خانه‌داری یک شغل است؛ شغل بزرگ، شغل مهم، شغل حساس، شغل آینده‌ساز». (۴) «زن در منطق اسلام و معرفت اسلامی یک الگویی دارد، یک چهارچوبی برای زن معین شده است؛ این چهارچوب، یک چهارچوب کامل است. یعنی زن اسلامی عبارت است از آن موجودی که دارای ایمان است، دارای عفاف است، متصدی مهم‌ترین بخش تربیت انسان است، اثرگذار در اجتماع است، دارای رشد علمی و معنوی است، مدیر کانون بسیار مهم خانواده است، مایه آرامش جنس مرد است؛ همه‌ی اینها در کنار خصوصیات زنانگی، مثل لطافت، مثل رقت قلب، مثل آمادگی دریافت انوار الهی است؛ این الگوی زن مسلمان است؛ همین خصوصیتی که پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در بیانات متعدد به‌مناسبت تمجید از فاطمه‌ی

زهر (سلام الله علیها) یا خدیجه‌ی کبرا (سلام الله علیها) یا به نحو کلی درباره‌ی زن بیان کرده؛ این الگوی اسلامی است.» (۵)

دین اسلام و قرآن به زنان حقوق و امتیازاتی داده است و زنان را به رسمیت شناخته و برای آنها شخصیت و حقوق مستقلی قائل است. مقام زن در اسلام، مقامی منحصر به فرد است، مقامی نوین، چیزی که مشابهی برای آن وجود ندارد. پیشوایان دینی ما ارزش زیادی برای خانم‌ها قائل بودند آنچنان که حضرت محمد (صل الله علیه و اله) در عصری که عرب‌ها دختران خود را زنده به گور می‌کردند، فاطمه (سلام الله علیها) را نوردیده و پاره تن خود معرفی می‌کند. اسلام تفاوتی میان زن و مرد قائل نیست و والاترین انسان در نزد خدا را با تقواترین می‌داند. خداوند متعال می‌فرماید: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى ۖ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ (حجرات/۱۳)

ای مردم، ما همه شما را نخست از مرد و زنی آفریدیم و آن گاه شعبه‌های بسیار و فرق مختلف گردانیدیم تا یکدیگر را بشناسید، همانا بزرگوار و با افتخارترین شما نزد خدا با تقواترین شمایند، همانا خدا کاملاً دانا و آگاه است.

خداوند متعال می‌فرماید: إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا (انسان/۳)

ما راه را به او (انسان) نشان دادیم، خواه شاکر باشد یا ناسپاس.

در قرآن سخن از زنان پاک و الگوی دیگر زنان به میان آمده است که این را می‌رساند قرآن زنان را فردی تاثیرگذار در جامعه می‌داند.

اسلام برای زنان در ابعاد فردی و اجتماعی قوانین ویژه‌ای وضع نموده و حقوق شایسته‌ای برای آنان قرار داده که موجب تعالی شخصیت آن‌ها است. خداوند حکیم می‌فرماید: لَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَ بِالْمَعْرُوفِ (آیه ۲۲۸ سوره بقره) و برای زنان همانند وظایفی که بر دوش آن‌هاست [حقوق] شایسته‌ای قرار داده شده است. حق آموزش و یادگیری حق مالکیت حق مهر حق ارث و

رهبر انقلاب، جنسیت را در نگاه اسلام امری ثانوی و عارضی خواندند و افزودند: «مسئله جنسیت در کارکردهای زندگی معنا و مفهوم می‌یابد و در جایگاه زن و مرد در اسلام هیچ تأثیری ندارد.» ایشان نقش همسری و مادری را فوق‌العاده مهم توصیف و خاطر نشان کردند: «همسر خوب می‌تواند مرد را در جامعه به عنصری مفید و مؤثر تبدیل کند.» (۶)

در نگاه جامع اسلام به مسئله زن مسئولیت اداره و پیشرفت جامعه و کشور بر عهده همه افراد اعم از زن و مرد است، اما مهم‌ترین مسئولیت و نقش زنان در هر سطحی از توانایی و فعالیت اجتماعی نقش بسیار مهم آنان در خانواده است.

تأکید اسلام بر اهمیت بی‌نظیر نقش زن در خانواده به هیچ‌وجه به معنای مخالفت با حضور زنان در عرصه‌های مختلف نیست، بلکه به معنای اصالت و اولویت «نقش مادری و همسری» در مقابل دیگر فعالیت‌ها و نقش‌هاست، چراکه «بقا و رشد و تعالی» بشر و حفظ آرامش و سلامت جامعه در گروی تحقق این نقش است. رهبر انقلاب اسلامی وجود مجموعه عظیم بانوان نخبه را در کشور نشان‌دهنده حقانیت و موفقیت نگاه اسلام و جمهوری اسلامی به «مسئله زن» دانستند و خاطر نشان کردند: «در هیچ دوره‌ای مانند امروز زنان محقق، دانشمند، متفکر، ادیب، هنرمند و فعال در عرصه‌های مختلف سیاسی - اجتماعی در کشور وجود نداشته است و این واقعیت نشان می‌دهد که نگاه اسلامی به امر حجاب برخلاف بی‌بند و باری نتنها مانع رشد و تعالی زنان نیست، بلکه رعایت حدود اسلامی و شرعی می‌تواند زمینه‌ساز و شتاب‌دهنده شکوفایی استعدادهای زنان باشد.» (۷)

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با انتقاد از نگاه غلط غربی که تلاش می‌کند زنان را از ویژگی‌های فطری خود دور و آنان را به کپی دوم مردان تبدیل کند، افزودند: «این نگاه در واقع کسر شأن زنان است، چراکه «زن کامل بودن» در مواردی از «مرد کامل بودن» هم بالاتر و پرارزش‌تر است.» رهبر انقلاب اسلامی مسئولیت زنان نخبه کشور را در تصحیح نگاه غلط غربی به مسئله زن یادآور شدند و افزودند: «از دید اسلام «زن بودن» اصالتاً نوعی ارزش است و زنان و مردان در آفرینش حکیمانه الهی هرکدام جایگاه و طبیعت و نقش خاصی دارند.» ایشان نگاه ابزاری غربی‌ها را به زنان ظلم به جامعه بشری و خیانتی بزرگ به حقوق زنان برشمردند و خاطرنشان کردند: «زن بخش زیبا لطیف و مستور آفرینش است و بزرگ‌ترین گناهی که غربی‌ها باید پاسخگوی آن باشند، این است که زن را در حد وسیله‌ای برای تبلیغات کالا، پول درآوردن بیشتر و ارضای بی‌نظم و قانون مسائل جنسی تنزل داده‌اند و از این طریق جوامع بشری را به دردهای غیرقابل علاجی مبتلا کرده‌اند.» (۸) همچنین آن جنبه مشاغل و شئون خاص زنانه و قدر مادر و همسر بودن را دانستن، از جمله چیزهایی است که به آن توجه شده است. در این دو، سه دهه قبل از انقلاب به خاطر ورود فرهنگ‌های اروپایی بنیان خانواده متزلزل شده بود، یعنی حقیقتاً خانواده آن اصالت و ارزش و عظمتی را که در اسلام و فرهنگ سنتی ما دارد، دیگر نداشت. وقتی خانواده هست، همسر و مادر عضو اصلی است. زن در این مجموعه جایگاه بسیار اساسی و رفیعی دارد به همین خاطر وقتی اصل خانواده - یعنی زن - زیر سؤال و متزلزل است در آنجا هیچ‌چیزی در جای خودش قرار ندارد.

رهبر معظم انقلاب با اشاره به تأثیر بی‌بدیل روش‌های پرعظوفت و مادرانه زنان در انتقال فرهنگ و معرفت و تمدن و اخلاق یک جامعه افزودند: «دنیای غرب با وعده‌های پوچ، زن را از ایفای نقش بی‌مانند او در خانواده باز می‌دارد و ضمن نادیده گرفتن حقوق واقعی زنان خانواده، یعنی پایه و مبنای جامعه را تضعیف می‌کند و از این طریق نسل‌های آینده را نیز با خطر روبه‌رو می‌سازد.» ایشان در همین زمینه افزودند: «سیل خطرناک نادیده گرفتن حقوق و نقش واقعی زنان و جایگاه خانواده در تمدن مادی غرب در بلندمدت باعث فروپاشی این تمدن خواهد شد.»

دارد یک عیبی را از شما تحمل می‌کند. آدم عیب خودش را که نمی‌فهمد، عیب دیگری را می‌فهمد. پس بنا بگذارید بر تحمل. اگر چنانچه قابل اصلاح است، اصلاحش کنید؛ اگر دیدید کاری نمی‌شود کرد، با او بسازید». (۲۹) قرآن نیز درباره عیب‌گوشی همسران در مقابل یکدیگر می‌فرماید: «هِنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ...» (بقره/۱۸۷) لباس انسان را از گرما و سرما و خطر حفظ می‌کند، عیوب را می‌پوشاند و نیز زینت بدن انسان است. بنا بر این تشبیه، زوجین همدیگر را از انحرافات حفظ می‌کنند، عیوب هم را می‌پوشانند، وسیله آسایش و آرامش یکدیگرند و هر یک زینت دیگری محسوب می‌شوند. علامه طباطبایی (ره) نیز معتقد است که این عبارت استعاره است از اینکه هر یک از زوجین طرف دیگر خود را از رفتن به فسق و فجور و اشاعه آن در میان افراد نوع جلوگیری می‌کند؛ پس در حقیقت مرد لباس زن، و زن ساتر مرد است. از آنجاکه لباس انسان را می‌پوشاند و حفظ می‌کند، زن و مرد به لباس تشبیه شده‌اند. بنابراین زن و مرد دو جنس مکمل یکدیگر و عامل شکوفایی، نشاط و پرورش هم هستند؛ به گونه‌ای که هر یک بدون دیگری، ناقص است. مقام معظم رهبری (دام‌ظله) سازش در روابط زن و مرد را سازشی نیکو دانسته و توصیه نموده است که کمبودها، نقایص و ضعف‌های همسر نباید منجر به دلسردی شود؛ زیرا هیچ انسانی ایده‌آل و بی‌عیب و نقص نیست.

نتیجه گیری

زن زیباترین واژه آفرینش و موثرترین عامل تربیت و سلامت روحی، روانی و جسمی فرزند، همسر و جامعه است. اهمیت پرداختن به موضوع زن ریشه در اهمیت نهاد خانواده دارد خانواده، رکن اساسی هر جامعه و نقطه آغازین زندگی اجتماعی انسان‌ها و نخستین کانون تمدن و آرامش بشری است. استحکام این بنای مقدس، چشم‌اندازهای روشنی را در افق پیشرفت اجتماع ترسیم خواهد کرد. از نگاه اسلام، خانواده یکی از نهادهای زیربنایی بنیاد هستی و از ساختارهای اصلی جامعه است. زن و خانواده دو رکن اصلی جامعه بوده و نقش اساسی آنها در رشد و تعالی انسان غیرقابل انکار است. زنان مهمترین، سازنده ترین و ارزشمندترین نقش‌هایی که میتواند در خانواده ایفا کنند نقش مادری و همسری است که در آموزه های دینی بسیار ارزشمند است. بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع در جامعه اسلام ضروری است زن تراز انقلاب اسلامی ویژگی و شاخصه‌هایی را داشته باشد تا بتواند به تعالی خانواده و تبع تعالی جامعه کمک کند این زنان با برخورداری از ایمان و تقوا، پذیرش قوامیت مرد، متعهد به نقش مادری و همسری حافظ بودن، محبت افزایی، رفق و مدارا، فرزند اوری، امانت داری و عیب پوشی می‌تواند نقشی اساسی در تعالی خانواده و جامعه ایفا کند. این ویژگی‌ها نه تنها به ایجاد خانواده‌ای موفق و پایدار کمک می‌کنند، بلکه می‌توانند به تقویت و پیشرفت جامعه نیز منجر شوند.

منابع

- ۱- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه)
- ۲- نهج الفصاحه ص ۲۷۸ ح ۶۲۱
- ۳- وسایل الشیعه ج ۲۰ ص ۱۷۲
- ۴- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه)
- ۵- (بیانات در دیدار مداحان اهل بیت علیهم السلام، ۱۷/۱۲/۱۳۹۶)
- ۶- بیانات امام خامنه ای (مدظله) در سومین نشست اندیشه های راهبردی با موضوع (زن و خانواده)
- ۷- بیانات امام خامنه ای (مدظله) در دیدار جمعی از زنان نخبه کشور
- ۸- بیانات امام خامنه ای (مدظله) در دیدار بانوان نخبه در استانه سالروز میلاد حضرت زهرا (سلام الله علیها) ۱۳/۰۴/۱۳۸۶
- ۹- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه)
- ۱۰- بیانات در دیدار مداحان اهل بیت علیهم السلام، ۱۷/۱۲/۱۳۹۶
- ۱۱- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه)
- ۱۲- پایگاه اطلاع رسانی بلاغ (نگاهی به ویژگی های خانواده مطلوب از منظر مقام معظم رهبری (دام ظلّه) ۲۲/۰۵/۱۴۰۰ کد خبر ۱۶۲۷۴ معارف مجید و احمد قماشچی (عواملارامش در خانواده در سبک زندگی امام علی علیه السلام) فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات راهبردی زنان. شماره ۷۴. زمستان ۱۳۹۵. ص ۱۲۴.

- ۱۲- بیانات امام خامنه ای (مدظله) درباره نقش بی بدیل مادری و همسری زنان ۱۴/۱۰/۱۴۰۰
- ۱۳- بیانات امام خامنه ای (مدظله) درباره اهمیت نقش مادری به مناسبت سالروز ولادت حضرت فاطمه (سلام الله علیها)
- ۱۴- بیانات امام خامنه ای (مدظله) درباره تربیت عاطفی فرزند ۱۴/۱۰/۱۳۹۰
- ۱۵- بیانات امام خامنه ای (مدظله) ۱/۱۳۹۲
- ۱۶- بیانات امام خامنه ای (مدظله) ۱۴/۱۰/۱۴۰۱
- ۱۷- نهج الفصاحه/ج ۲/ص ۴۱۷
- ۱۸- بیانات امام خامنه ای (مدظله)
- ۱۹- کافی/ج ۵/ص ۵۶۹
- ۲۰- دیایم الاسلام/ج ۲۲/ص ۱۹۲
- ۲۱- کافی/ج ۲/ص ۱۱۷
- ۲۲- نزهه الناصر/ج ۱۱/ص ۱۳۹
- ۲۳- من لا یحضر الفقیه/ج ۳/ص ۵۵۶
- ۲۴- روضه الواعضین/ج ۲/ص ۳۷۳
- ۲۵- بیانات امام خامنه ای (مدظله)
- ۲۶- مسند امام رضا (علیه السلام)/ج ۲/ص ۱۹۲
- ۲۷- غررالحکم ۴۰۳۷
- ۲۸- بحارالانوار/ج ۷۵/ص ۲۵۳
- ۲۹- بیانات امام خامنه ای (مدظله) اهمیت عیب پوشی مومن

قران کریم

پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر اثار ایت الله سید علی خامنه ای (دام ظلّه)

